

vente pretium ante rei traditionem.
 91 Eadem lex tam in mobilibus, quam in immobilibus procedit. Usura peti possunt jure actionis, ac officio iudicis. Actio non præscribitur nisi triginta annorum lapsu.

CAPUT IV.

Ad Num. 1.

Omnino jure, ac in utroque foro creditoribus licet ultra sortem lucri cessantis, & damni emergentis interesse percipere; nulla usurarum labe interveniente. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 314. num. 7. & disp. 315. num. 5. Less. eod. tract. lib. 2. cap. 20. num. 69. & 80. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 19. dub. 8. n. 4. & dub. 9. n. 2. Leotard. de usur. q. 71. num. 4. Menoch. de arbitr. casu 119. num. 1. Carleval. de judic. tit. 3. disp. 8. num. 37. Petr. Barbosa in l. 2. part. 1. n. 44. ff. solut. matrim. Caroc. de locat. rubric. de lucro cess. moros. in princ. Cenc. de censib. q. 57. n. 1. Cur. Philip. part. 2. lib. 2. cap. 2. num. 5. Amat. variar. resol. 49. num. 96. Parladot. differ. 118. num. 11. omiffis pluribus; quos abundè congregaverunt Hermos. in l. 10. gloss. 4. num. 2. & 3. tit. 1. p. 5. ac Aug. Barbosa collect. cap. Conquestus, n. 6. de usur. Dissentiunt tamen aliqui quoad lucrum cessans, quos sequitur Fachin. controvers. lib. 11. cap. 15. Eos refutat Leotard. ex num. 8.

2 Ut autem id interesse percipi licite possit, quædam conditiones desiderantur, de quibus Molin. disp. 316. num. 8. & 9. Less. num. 73. & 84. Trullench. dub. 8. n. 7. & dub. 9. ex num. 3. Filliuc. qq. moral. tom. 2. tract. 34. part. 2. cap. 4. num. 70. & 79. Rebell. de obligat. justit. part. 2. lib. 8. q. 6. num. 2. Hermos. n. 298. cum seqq.

Ibi: Hæc tamen ratio.

3 Ex iis quæ proximè laudati docuere de interesse, liquiddò apparet legem Curabit 5. C. de actim. empr. non procedere ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, sed aliàs æquissimè statuitur, quod emptor, cui res vendita traditur ante numeratum pretium, ad usuras illius quandiu non solverit teneatur; alioquin notissima eveniret iniquitas, si emptor & pecuniâ pretii frueretur, & fructus ex re frugifera perciperet, venditore utraque utilitate carente; nam ille cum istius jactura adversus rationem naturalem locuples fieret, l. Nam hoc natura 14. ff. de condict. indeb. l. 1. C. ex delict. defunct. Cod. Fab. tit. de act. empr. defm. 4. n. 3. Ideò placuit, ut quemadmodum emptor fructus rei lucratur, ita & venditor usuras pretii: sic usura respondet pretio, & fructus rei. Cujac. in l. Julianus, §. Ex vendito, de action. empr.

Ad Num. 2.

4 Inde Imperialem constitutionem justitiæ commutativæ, & naturali rationi consonam observant Cujac. & Fab. ubi proximè, Less. d. lib. 2. cap. 21. num. 103. & 104. Trullench. si. p. cap. 20. dub. 13. num. 3. Guttier. de juram. confirmat. p. 1. cap. 2. n. 3. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 102. num. 5. Roderic. de ann. redditib. lib. 3. q. 7. num. 107. Leotard. q. 27. n. 2. Hermosil. in l. 28. gloss. 2. n. 25. tit. 5. p. 5. & alii quam plurimi apud Barbof. collect. d. l. Curabit, n. 2.

Quæ quidem æquitas non solum servatur in emptionis contractu, sed & in aliis correspondentibus, in quibus est perceptio fructuum, seu alterius utilitatis. Leotard. q. 35. num. 31. Hermos. n. 54. Barbof. num. 24. Cancr. adductis exemplis, var. part. 3. cap. 7. à num. 22. Joan. Lupus in d. l. Curabit, n. 106. Caroc. sup. part. 6. remed. 26. Sed & in judiciis obtinet locum, Cabed. decis. 166. n. 4. Vide inf. n. 86.

Ibi: Quibus accedit, usuras lucrati vas.

Nonnulli quos refert, ac sequitur Felician. de censib. lib. 1. cap. 3. n. 13. usuras distribuunt in compensatorias, restitutorias, & lucrativas: hæc omni jure prohibentur, de quibus sub capite primo actum: illæ licitæ habentur. Molin. disp. 368. num. 9. Less. num. 104. Guttier. ubi proximè, Cancr. num. 22. Petr. Barbosa in l. De divisione, num. 34. ff. solut. matrim. Felician. sup. Hermos. num. 27. Gait. de credit. cap. 4. num. 1057. Sed quæ præstantur ex lege Curabit, improprie usuras nuncupari, cum sint rei persequutoria, observant Aug. Barbosa ubi proximè, Trullench. n. 4. Roder. ubi sup. Imò non esse usuras, nisi lucrativas, præmissa distinctione impugnata, probat Leotard. q. 4. à n. 17. & q. 83. n. 22. ait enim usuram non dari ubi lucrum non est.

Nihilominus inficiari non potest, quin sæpe usura præstentur in compensationem damni emergentis, aut lucri cessantis, quales sunt dotales, quæ pro oneribus matrimonii viro solvuntur, l. Pro oneribus 20. C. de jur. dor. de quibus latissimè Leotard. q. 28. Item nauticæ, quæ præstantur in pretium suscepti periculi, l. Periculi 5. de nautic. fœnor. de his Leotard. q. 23. Similes sunt quæ debentur ex dicta lege Curabit, pro fructibus rei venditæ; de illis Leotard. q. 27. Igitur usura non semper lucrum conferunt recipienti, unde rectè in compensatorias, & lucrativas dividuntur.

Illud autem quod diximus, usuram compensatoriam ex d. l. Curabit, omni jure probari, non est absolute verum; nam de jure civili hujusmodi usura exigebantur pro quantitate debita, & temporis dinumeratione, juxta modum legibus præscriptum, non habita ratione ad verum interesse: quod in specie dictæ legis Curabit, observat Leotard. d. q. 4. num. 20. inferens usuras non præstari de jure communi in fructuum compensationem, quoniam hi illis non commensurantur, sed emptor sive ubertatem, sive sterilitatem experiretur, eandem usuras semper pendere cogebatur, ex quo contingere poterat iniquitas usuraria, si plus esset in uluris, quàm in fructibus rei venditæ. Quapropter Jure Pontificio ex non approbantur usura, nisi quatenus fructuum utilitati respondent, nec pariformiter præstantur, sed prout singulis annis fundus, vel res alia fructus reddiderit. Less. d. cap. 21. num. 104. quod strictè loquendo usura non est, sed interesse, quanquam improprie usura vulgò nuncupetur, ut jam præmissimus ex aliis.

Vers. Primò deducitur.

Emptor accipiens rem fructiferam à venditore, non habita fide de pretio, donec illud solverit, tenetur ad usuras, sive interesse, quatenus ex fructibus perciperit, licet interpellatus non sit, nec venditor ex dilatione solutionis ullam jacturam sustinuisse

sustinuisse probetur. Mantic. de tacit. convent. lib. 4. tit. 24. n. 12. Mathienz. in l. 1. gloss. 5. n. 15. tit. 11. lib. 5. Recop. Caldas de empr. & vend. cap. 23. n. 19. Narbona in l. 15. gloss. 4. n. 34. tit. 18. lib. 5. Recop. Leotard. d. q. 27. per tot. Less. sup. n. 103. & 104. Aug. Barbofa collect. d. l. Curabit, ex n. 2. ubi plures Osuald. lib. 13. cap. 5. Roder. d. q. 7. n. 73. & 107. Petr. Barbofa in d. l. De divisione, num. 13. & 14. Molin. disp. 368. n. 9. Trentacinq. var. lib. 1. resol. 2. n. 1. 2. & 3.

10 Quod præmissimus, scilicet usuras deberi juxta fructus rei venditæ, de Jure Canonico verum habet non de Cæsareo, quo usura legitima, id est sex pro centenario, ut docet Less. n. 111. præstantur juxta pretii quantitatem, nullâ habitâ ratione ad fructus, quos emptor perciperet. Less. ibidem, Leotard. q. 4. n. 20. & q. 81. n. 23. Quam differentiam inter utrumque Jus adnotarunt Less. sup. & Leotard. d. q. 83. n. 25. ac prædixi n. 8.

11 Quæritur num æquitas Constitutionis Imperialis admittenda sit si res sterilis emptori traditur? Et quoad Jus Canonicum attinet, nulli dubium est, quin usura non debeatur, quia cum in compensationem fructuum cedant, ubi hi nec sunt, nec esse possunt, illas exigere non licebit, ut sententiam plures statim recensendi, præsertim Leotard. ubi proximè, & q. 27. n. 36. Cardin. Lugo de just. & jur. disp. 25. sect. 8. n. 142.

12 Quoad Jus Cæsareum quidam, quos congregavit Anton. Gabr. commun. lib. 3. tit. de empr. concl. 4. n. 10. tenent usuras deberi, licet res tradita sit infructifera: quorum sententiam pluribus tuetur Leotard. q. 4. n. 19. & q. 83. ex n. 22. Contrarium sustinent Fachin. controvers. lib. 2. cap. 32. à princ. Petr. Barbofa sup. n. 54. Donell. in l. 2. in fin. C. de usur. Roderic. d. q. 7. n. 84. Cyriac. controver. 502. n. 10. Scaccia de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 8. n. 170. Mantic. d. tit. 24. n. 14. Hermos. d. gloss. 2. n. 37. ubi alii, August. Barbofa sup. n. 16. & ita est tenendum, nec obstat quod emptor re etiam sterili utatur; non enim hoc sufficit, cum nulla lege caveatur, ut propter usum præstentur usura, nisi fructuum perceptio interveniat. Petr. Barbofa, & Donell. ubi sup. quibus accedit Fab. in ration. d. l. Julianus, §. Ex vendito, dum inquit: Sicut è contrario iniquum esset, cogi emptorem usuras pretii præstare, si fructus rei venditæ non perciperet. Utitur Leotardus autoritate Jul. Pauli Sentent. lib. 2. tit. 17. & Harmenopuli lib. 3. tit. 2. testantium post rem traditam emptorem pretii usuras debere: quod ita accipi debet mora regulari per interpellationem, aut irregulari per fructuum perceptionem intercedente.

13 Communis sententia non procedit, si minor emptori rem sterilem tradat, quia ex privilegio ætatis usuras pretii obtinebit, d. l. Curabit, Petr. Barbofa in d. l. De divisione, n. 58. minorum enim debitorum re ipsa irregularem moram contrahunt dum differunt solutionem: quapropter ad usuras tenentur, in l. In minorum 3. C. in quib. caus. in integr. restit. non est necess. Pichard. disp. de mor. num. 38. Petr. Barbofa n. 55. Escobar. de ratioc. cap. 15. n. 32. Leotard. de usur. q. 82. n. 2. & 3. Quod limitatur si emptor quoque sit minor, ex Leotardo n. 15. at si ex re fructifera fructus perciperit, usuras ex dicta lege Curabit, præstare compellatur. Leotard. num. 17.

14 Quanquam emptor per rem sterilem traditam comparè extrinsecè utilitatem quamlibet, non ideo tamen pretii præstabit usuras, ex l. Curabit, D. de Faria Nova Addit. ad Covar.

velut si servus hæres instituatur, aut pretium frumenti, seu alterius rei emptæ nimis increverit hoc enim fortunæ, ac negotiationi tribuitur, nec inter fructus reputatur. Petr. Barbofa num. 84. Hermos. ubi proximè, August. Barbofa n. 17. Si verò ancilla tradita pepererit, emptor ad usuras tenebitur; nam etsi homo ob excellentiam naturæ in fructu non sit, l. In pecudum 28. de usur. §. In pecudum, Instit. de rer. divis. est tamen utilitas, quam mulier naturaliter producit; mulierum enim maximum, ac præcipuum est munus concipere, ac conceptum tueri, l. Queritur 14. §. 1. de adilit. edict. unde partus ancillarum post perfectam emptionem, sicut & fructus fundi, ad emptorem spectare scripsit Jul. Paul. d. tit. 17.

Ibi: Non autem secundum rationem.

Venditor tradens rem emptori, pretio non soluto, tantum agere potest ad usuras illius juxta fructuum æstimationem à die traditionis, non ad interesse damni emergentis, seu lucri cessantis, etsi hoc illorum quantitatem excedat. Molin. disput. 368. num. 9. Hermos. in l. 28. gloss. 2. n. 33. tit. 5. part. 5. August. Barbofa collect. d. l. Curabit, num. 12. Narbona in l. 15. gloss. 4. num. 32. tit. 18. lib. 5. Recop. Roderic. d. q. 7. num. 100. Trentacinq. sup. n. 3. & tit. de interesse, resol. 1. num. 20. Leotard. q. 71. num. 10. Dissentiunt aliqui apud Aug. Barbof. & Hermos. præter Osuald. lib. 13. cap. 5.

15 Quam conclusionem ampliant aliqui, licet emptor interpellatus non solvat pretium, & moram regularem incurrat: quod manifestè deducitur ex l. fin. de peric. & commod. rei vendit. & ita tenent Trentacinq. d. resol. 1. num. 25. Molin. disput. 368. num. 22. Less. de justit. & jur. lib. 2. cap. 21. num. 102. & alii quos refert Leotard. num. 13. ipse tamen contra sentit num. 15. & 20. cum seqq. ac assentitur August. Barbofa, & Hermos. ubi proximè, Roderic. num. 94. & 100. Petr. Barbofa num. 25. & alii apud Leotardum. His maxime refragatur dicta lex finalis, cui respondetur procedere in mora irregulari juxta proximam conclusionem: quod quidem potius est divinare, quàm interpretari, cum lex generaliter loquatur; quapropter à sententia Trentacinqui quoad Jus Civile non recederem: hodie verò eam usura ex d. l. fin. non debeantur, utpote quæ Jure Pontificio damnantur, licebit venditori post moram regularem agere ad interesse Leotard. num. 10. Osuald. lib. 13. cap. 5. Nec opponatur, quod hujusmodi usura compensatorias, & jam nunc licitæ reputantur, ut præmissimus; quoniam non approbantur uniformes, sed quatenus interest venditoris, atque fructibus coequantur, ut Leotardus animadvertit, quare potius interesse, quàm usura proprie debebant nuncupari, quod restrictionem recipit, & ampliationem. Videas inferius num. 63. cum seqq.

Vers. Secundò eadem ratione.

17 Quorum fructuum æstimationem pendere debeat emptor in specie legis Curabit, in competito non est; nam diversimodè sentiunt scribentes D. Covar. hinc docuit, inspiciendam quantitatem eorum, quos venditor ex re tradita perciperet. Aliqui tenent respiciendum ad fructus, quos